

Współpraca organizacji pozarządowych z obszaru ochrony zdrowia z jednostkami samorządu terytorialnego

---

Autorzy:
Bartłomiej Piotrowski

"[...] Struktura samorządu może się od siebie różnić prawie tak bardzo, jak gminy różnią się od siebie nawzajem. Inaczej zarządza się gminą z kilkoma tysiącami mieszkańców, inaczej blisko milionowym miastem. Inaczej wygląda administracja, kiedy organ ma wokół siebie dwudziestu urzędników, a inaczej, kiedy ma ich wokół siebie kilka tysięcy. Co większe miasta mają więcej urzędników mogących wydawać decyzje administracyjne, niż niektóre gminy - w tym niektóre miasta - mieszkańców. [...]"

(wspólnie urzędzaMY MIASTO - praktyczny poradnik, str. 8:

http://pracowniaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2017/01/Ksiazka_PAM_e.pdf)

"[...] Polityka podnoszenia jakości współpracy międzysektorowej powinna być prowadzona w oparciu o stałe, systematyczne, powtarzalne działania, których efekt będzie w sposób ciągły monitorowany. Polityka ta powinna być nastawiona na rozwiązywanie trzech zasadniczych problemów. [...] Nierówności stron [...] Niedostatku kultury współpracy [...] Nieobecności przedstawicieli organów stanowiących (radnych) w procesie współpracy [...]"

(Współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją samorządową Problemy, wyzwania i rekomendacje, str. 3

<https://docplayer.pl/348193-Wspolpraca-miedzy-organizacjami-pozarządowymi-i-administracja-samorządowa.html>)

"[...] warto podkreślić, że prowadzenie polityki, która miałaby na celu podnoszenie jakości współpracy międzysektorowej powinno opierać się na trwałych, systematycznych i powtarzalnych działaniach, nie na jednorazowych konkursach grantowych, czy kampaniach edukacyjno-informacyjnych. Polityka w tym obszarze powinna również być monitorowana [...]"

(Współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją samorządową Problemy, wyzwania i rekomendacje, str. 41

<https://docplayer.pl/348193-Wspolpraca-miedzy-organizacjami-pozarządowymi-i-administracja-samorządowa.html>)

Fundament to dwie kompetencje - współpraca i uczenie się, aby je rozwijać należy się skupić na rozwoju kultury współpracy oraz kultury wzajemnego uczenia się.

Bartłomiej "Świstak" Piotrowski dla Fundacji My Pacjenci
Kraków, 2018

Spis Treści

Informacje o projekcie Razem Dla Zdrowia	4
Słowniczek używanych pojęć	5
Kto może dialogować ze strony JST i NGO?	5
Co warto wiedzieć, zanim zacznie się rozmawiać o współpracy?	5
Na jakich zasadach powinny współpracować NGO i JST?	6
Wprowadzenie do obszarów, w jakich NGO i JST mogą współpracować	7
Omówienie obszarów, w jakich NGO i JST mogą współpracować	9
Co można poprawić w działaniu JST/NGO?	18
Zakres prawny współpracy finansowej JST i NGO	19
Konsultacje społeczne - zakres prawny i pogłębienie tematu	20
Konsultacje w tematyce "zdrowia"	21
Studium przypadków współpracy JST i NGO	22
Przykłady konkretnych dokumentów wdrożeniowych dla JST	22
Przykład darmowego kursu e-learningowego o udziale NGO w tworzeniu, konsultowaniu i monitorowaniu prawa miejscowego	22
Informacje liczbowe nt. Organizacji Pacjenckich	23
Współpraca między JST a NGO/OP	23
Rady społeczne szpitali	26
Sondaż opinii	30
Literatura dla zainteresowanych poszerzeniem wiedzy w omawianym temacie	31
Pełna literatura oraz źródła raportu	33
Materiały dostępne online dotyczące współpracy JST i NGO	33
Materiały drukowane	39
Raporty związane z organizacjami pacjenckimi oraz pacjentami w Polsce	39
Materiały dotyczące rad społecznych szpitali	41

Informacje o projekcie Razem Dla Zdrowia

Projektu Razem dla Zdrowia to projekt oparty na partnerstwie Fundacji My Pacjenci, Naczelnej Izby Lekarskiej, Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych i Naczelnej Izby Aptekarskiej, którego głównym celem było rozwijanie dialogu społecznego oraz idei społecznej odpowiedzialności instytucji systemu ochrony zdrowia poprzez wypracowanie w ramach powołanego partnerstwa trwałych, skutecznych, efektywnych i transparentnych mechanizmów konsultacji społecznych. Realizacja tego celu ma szansę doprowadzić do wzmocnienia dialogu i współpracy pomiędzy administracją publiczną a partnerami społecznymi (organizacjami pacjentów, świadczeniodawcami oraz przedstawicielami zawodów medycznych).

Partnerzy projektu

Fundacja MY Pacjenci powstała w 2012 roku w celu wspierania partycypacji pacjentów w podejmowaniu decyzji w ochronie zdrowia i zapewnianiu zaplecza eksperckiego organizacjom pacjentów, żeby komunikowały skuteczniej swoje problemy i potrzeby. Fundacja prowadzi działalność naukową, badawczą, doradczą i szkoleniową dla pacjentów i ich organizacji.

Naczelna Izba Lekarska to organ lekarskiego samorządu zawodowego. Reprezentuje lekarzy i lekarzy dentyistów na szczeblu państwowym, opiniuje akty prawne z zakresu ochrony zdrowia. Dbą o przestrzeganie lekarskiego etosu, a także – poprzez organizację szkoleń zawodowych dla lekarzy i lekarzy dentyistów – aktywnie włącza się w proces edukacji polskiej kadry medycznej.

Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych to organ samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych. Sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu, ustala zasady etyki zawodowej i standardy zawodowe, prowadzi orzecznictwo zawodowe, wydaje prawa wykonywania zawodu. Sprawuje nadzór nad wykonywaniem zawodu, a tym samym nad jakością świadczeń zdrowotnych, współtworzy programy edukacyjne, służące poprawie opieki zdrowotnej, mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego polskiemu społeczeństwu.

Naczelna Izba Aptekarska jest organem samorządu zawodowego farmaceutów, sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu farmaceuty, opiniuje akty prawne z zakresu ochrony zdrowia.

Projekt Razem dla Zdrowia współfinansowany jest w ramach projektu nr POWR.05.02.00-00-0008/16-00 z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, Działania 5.2 „Działania prokościwotne i rozwiązania organizacyjne w systemie ochrony zdrowia ułatwiające dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych”.

Słowniczek używanych pojęć

JST = Jednostka Samorządu Terytorialnego

NGO = Organizacja Pozarządowa

OP = Organizacja Pacjencka

Kto może dialogować ze strony JST i NGO?

1. JST:

- rady powiatowe i gminne,
- rady wojewódzkie,
- Komisje Dialogu Obywatelskiego,
- Rady Seniorów,
- Rady Młodzieżowe,
- różne komisje eksperckie.

2. NGO:

- organizacje pozarządowe,
- mieszkańcy oraz ruchy lub społeczności nieformalne - mogą to być dowolni przedstawiciele, zwłaszcza kompetentni w danej dziedzinie.

Co warto wiedzieć, zanim zacnie się rozmawiać o współpracy?

Warto zapoznać się z poniższą publikacją: <https://poradnik.ngo.pl/wspolpraca-ngo-z-administracja>

Jest to bardzo dobrze napisany poradnik "Współpraca organizacji pozarządowych z administracją publiczną". NGO znajdzie tam wskazówki m.in. w zakresie "Co trzeba wiedzieć o administracji?", a administracja m.in. "Co trzeba wiedzieć o NGO?".

Na jakich zasadach powinny współpracować NGO i JST?

1. Zasada pomocniczości

Oznacza, że JST powierza lub wspiera realizację zadań własnych przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, które zapewniają wykonanie tych zadań w sposób ekonomiczny, profesjonalny i terminowy.

2. Zasada suwerenności stron

Polega na tym, że strony mają prawo do niezależności i odrębności w samodzielnym definiowaniu i poszukiwaniu sposobów rozwiązania problemów i zadań.

3. Zasada partnerstwa

Polega na podejmowaniu działań we współpracy opartej na wzajemnym szacunku, rzetelności i zaufaniu oraz uznaniu równorzędności stron.

4. Zasada efektywności

Polega na wspólnym dążeniu JST, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów do osiągnięcia możliwie najlepszych efektów realizacji zadań publicznych.

5. Zasada jawności

Polega na zachowaniu przejrzystości podejmowanych działań oraz dostępu do informacji o działalności, realizowanych projektach, pozyskanych środkach finansowych, wewnętrznych zmianach i innych istotnych informacjach związanych ze współpracą stron.

6. Zasada równości szans

Polega na określeniu i uwzględnieniu potrzeb grup dyskryminowanych oraz ich wzmocnieniu i bezpośrednim włączeniu ich w procesy podejmowania decyzji i realizacji działań.

7. Zasada uczciwej konkurencji

Polega na podejmowaniu działań opierających się na równych i obiektywnych kryteriach i zasadach dla każdej ze stron oraz prowadzeniu działań w sposób transparentny.

Wprowadzenie do obszarów, w jakich NGO i JST mogą współpracować

Wyróżnia się trzy płaszczyzny współpracy:

1. Tworzenie polityk publicznych.
2. Realizacja zadań publicznych.
3. Infrastruktura współpracy i tworzenie warunków do aktywności społecznej.

Pierwsza płaszczyzna - współpraca w zakresie tworzenia polityk publicznych.

Obejmuje m.in. poniższe zagadnienia:

- wspólne diagnozowanie problemów i potrzeb,
- wzajemne informowanie się o planach, zamierzeniach i kierunkach działania,
- współtworzenie strategii, programów i innych dokumentów dotyczących działalności organizacji pozarządowych,
- konsultowanie przez samorząd założeń projektów, strategii, programów i innych dokumentów dotyczących NGO,
- współpraca samorządu i organizacji pozarządowych przy wdrażaniu polityk publicznych,
- wspólną ocenę skuteczności działań wynikających z realizacji strategii, programów i innych dokumentów dotyczących organizacji pozarządowych.

Inaczej mówiąc jest to koncepcja działań publicznych, produkty działań publicznych, efekty produktów działań publicznych oraz ocena przebiegu wdrażania działań publicznych.

Druga płaszczyzna - współpraca w realizacji zadań publicznych, zarówno finansowa jak i pozafinansowa.

Dotyczy m.in. poniższych zagadnień:

- współpraca finansowa (wsparcie/powierzenie realizacji zadania publicznego, składanie wniosków z pominięciem otwartego konkursu ofert, regranting),
- udział organizacji pozarządowych w komisjach konkursowych,
- monitorowanie i kontrola efektów realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe,
- wspólna realizacja projektów partnerskich,
- udostępnianie sprzętu czy przestrzeni publicznej na rzecz realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe,
- wsparcie merytoryczne samorządu w realizacji zadań publicznych (np. przy rozliczeniu zadania).

Trzecia płaszczyzna - infrastruktura współpracy, tworzenie warunków do społecznej aktywności.

Uwzględnia m.in. poniższe zagadnienia:

- czytelne zasady korzystania z mienia gminy (lokali, sprzętu) dla organizacji i inicjatyw obywatelskich,
- program wspierania akcji informacyjno-promocyjnych realizowanych przez organizacje i inicjatywy obywatelskie z wykorzystaniem narzędzi, jakie posiada samorząd (np. portal internetowy, materiały informacyjne),
- system wsparcia informacyjno-szkoleniowo-doradczego dla organizacji pozarządowych i liderów lokalnych w tym: ośrodek wsparcia organizacji pozarządowych,
- program wspierania nowych organizacji, wolontariatu i aktywności obywatelskiej,
- program wspierania komunikacji i współpracy NGO z biznesem,
- fundusz pożyczkowy i gwarancyjny, fundusz wkładów własnych,
- ogólnodostępna i aktualizowana na bieżąco baza organizacji pozarządowych,
- organizacja spotkań branżowych lub problemowych z organizacjami pozarządowymi,
- organizacja plenarnych, dorocznych spotkań organizacji pozarządowych,
- działalność Rady Działalności Pożytku Publicznego i innych ciał dialogu,

- wspólne organizowanie wydarzeń lokalnych przez samorząd i organizacje,
- program wsparcia w zakresie budowania porozumień federacji organizacji pozarządowych,
- dofinansowanie lub organizacja wspólnych wyjazdów przedstawicieli organizacji na województwo małopolskie lub ogólnopolskie fora inicjatyw pozarządowych,
- budowanie partnerstw lokalnych.

Omówienie obszarów, w jakich NGO i JST mogą współpracować

Możliwe wyzwania w pierwszej płaszczyźnie:

1. Organizacje pozarządowe w niewystarczającym stopniu uczestniczą w diagnozie lokalnych problemów.
2. Występuje niedostateczny stopień informowania o planach i zamierzeniach JST:
Według NGO coroczne spotkania w sprawie programu współpracy danej gminy z NGO, szkolenia dla NGO czy zbieranie informacji nt. planowanych przez NGO projektach, a także działalność radnych w NGO są niewystarczające w obrębie poprawnego informowania NGO. Jednocześnie samorządy uważają, że poprawnie informują NGO.
3. Organizacje w zbyt małym stopniu biorą udział w konsultowaniu i tworzeniu założeń projektów rozwojowych i uchwał rady, zasad realizacji przedsięwzięć samorządu oraz tworzeniu programów i strategii publicznych. Zdarza się, że udział NGO w konsultowaniu i tworzeniu jest jedynie pozorny:
  - zwykle jedynym konsultowanym dokumentem jest roczny program współpracy NGO z samorządem - dodatkowo aktualizacja programu rocznej współpracy polega na znikomym wdrożeniu sugerowanych przez NGO zmian;
  - w rzeczywistości rzadko i w niskim stopniu dochodzi do współtworzenia diagnozy społecznej oraz strategii rozwoju społecznego - urząd zwykle wydaje komunikat na stronie internetowej, pomijając bezpośrednie zaproszenie NGO do udziału, zwłaszcza "branżowych" NGO;
  - zdarza się, że sytuacja lepiej wygląda z budżetem obywatelskim - jest to projekt dobrze oceniany;
  - znikomy stopień osobistego zapraszania oraz wdrażania sugerowanych zmian powoduje mniejsze niż spodziewane zaangażowanie organizacji pozarządowych - brakuje im poczucia wpływu oraz informacji zwrotnej, dlatego dana kwestia nie została wdrożona;
  - zdarza się, że problemem jest też zbyt krótki czas konsultacji;
  - zwykle w dużych ośrodkach miejskich z większym prawdopodobieństwem udaje się wypracować taki

system komunikacji, że organizacje słyszą o odbywających się konsultacjach organizowanych przez JST,

- organizacje wyraźnie zwracają uwagę, że konsultacje powinny być prowadzone na wcześniejszych etapach podejmowania decyzji,
- w konsultacjach zbyt rzadko biorą udział bezpośrednio osoby decyzyjne ze strony JST,
- brakuje doceniania udziału w konsultacjach NGO,
- brakuje informacji, co dzieje się z uwagami czy postulatami NGO - głównie dlatego pozostają niewdrożone.

1. Współpraca JST i NGO przy wdrażaniu polityk publicznych najczęściej jest finansowa i przyjmuje postać udziału w konkursach na realizację zadań publicznych albo postać konsultacji założeń konkursowych.
2. Zdarzają się też różnego rodzaju patronaty JST nad wydarzeniami NGO.
3. Najslabiej wypada współpraca JST i NGO w kwestii oceny realizacji polityk oraz programów.
4. Współpraca przebiega znacznie lepiej, jeśli w JST są osoby zatrudnione na stanowiskach powiązanych tematycznie z działaniami NGO.

Możliwe rozwiązania w pierwszej płaszczyźnie, które powinny być inicjowane przez JST:

1. Kluczowe jest zwiększenie stopnia aktywnego i osobistego poinformowania NGO przez JST o działaniach czy konsultacjach:
  - kluczowe jest otrzymywanie potwierdzenia od NGO, czy informacja do nich dotarła.
2. Należy skuteczniej i częściej używać zarówno tradycyjnych jak i nowoczesnych kanałów komunikacji. Warto pamiętać o dopasowaniu wiekowym oraz przydatne jest stworzenie newslettera, którego baza będzie cały czas rozbudowywana:
  - należy częściej organizować warsztaty konsultacyjne,
  - JST powinny udzielać informacji zwrotnej na temat wdrożonych zmian dzięki ich pomocy,
  - należy dążyć do powołania Rady Działalności Pożytku Publicznego tam, gdzie brakuje takich rad,
  - konsultowanie polityk powinno trwać 21 dni,
  - powinna nastąpić ocena dostępnych form i kanałów komunikacji, a następnie należy je optymalizować.
3. Skuteczniej będzie, jeśli powstanie strategia, a przynajmniej standardy współpracy pomiędzy samorządem, a organizacjami.
4. Poprzez proste ankiety należy rozpoznawać kompetencje NGO w kwestii współtworzenia z politykami publicznymi, a następnie część przedstawicieli NGO włączyć do działań zespołów roboczych.

5. Należy włączać częściej organizacje pozarządowe w proces informowania poprzez zlecenie im działań informacyjnych.
6. Warto przeprowadzić badanie, w jakich godzinach organizacje najchętniej uczestniczyłyby w konsultacjach i spotkaniach. Przykładowo w Krakowie na próbie 50 organizacji został wskazany przedział 16.00-17.00.

Możliwe opcje wdrożenia w pierwszej płaszczyźnie:

1. Stworzenie Zespołu ds. Współpracy z Organizacjami Społecznymi:
  - 2-3 osoby:
    - ♦ Zastępca Wójta lub Pełnomocnik Wójta (1/10 etatu),
    - ♦ pracownik odpowiedniego referatu Urzędu Gminy (1/2 etatu).
2. Przykładowe elementy planu działań Zespołu:
  - ustala problemy, potrzeby do rozwiązania:
    - ♦ określana jest też ich ważność oraz pilność;
  - publicznie zaprasza NGO do współpracy,
  - ustala kompetencje NGO,
  - włącza NGO w pogłębione zrozumienie problemów, potrzeb,
  - zleca organizacjom badania preferencji mieszkańców lub organizuje warsztaty dyskusyjne z NGO o charakterze diagnostycznym albo jeśli powstaną zespoły robocze, to kompetentni działacze NGO stają się ich członkami,
  - ustala co i w jakim zakresie należy zrobić,
  - wypracowuje wspólnie założenia rozwiązań,
  - informuje o rozwiązaniach mieszkańców.
3. Przynajmniej raz w roku powinno być spotkanie informacyjne dla NGO.
4. Należy tworzyć role "ambasadorów" NGO w regionie - powinny to być osoby ze świata organizacji pozarządowych, wspierające urząd w promocji i informowaniu środowiska NGO o działaniach Zespołu ds. Współpracy.
5. Zespół powinien stworzyć strategię komunikacji i marketingu:
  - stworzenie procedury skutecznego informowania organizacji przy użyciu multikanalowej komunikacji w formie dokumentu:
    - ♦ należy wykorzystać wiele, zwłaszcza darmowych kanałów komunikacji - strona internetowa urzędu, Facebook, newsletter, telefony do organizacji oraz niskobudżetowe plakatowanie;
    - ♦ ważne, żeby pracownik urzędu otrzymał potwierdzenie dostarczenia informacji;

- badanie skuteczności strategii komunikacji i marketingu oraz wdrożenie usprawnień i optymalizacji po 3 miesiącach testów.

Możliwe wyzwania w drugiej płaszczyźnie:

1. Współpraca finansowa - wsparcie/powierzenie realizacji zadania publicznego, składanie wniosków z pominięciem otwartego konkursu ofert, regranting:

- w większych ośrodkach miejskich procedury bywają zbyt złożone i mogą zniechęcać JST (np. dzielnice) do brania udziału w takich przedsięwzięciach,
- zwykle jest to określone przez roczny program współpracy organizacji pozarządowych w postaci konkursów,
- regranting jest za rzadko stosowany,
- brakuje konkursów rozpisanych na dłużej niż rok, co utrudnia poczucie stabilności działania NGO,
- następuje wzrost odsetka organizacji ubiegających się o środki finansowe,
- niektórym organizacjom brakuje wiary w szansę pozyskania środków finansowych i dlatego rezygnują z udziału do ich pozyskiwania,
- organizacje dostrzegają, że JST wymagają od nich działań w terminie, mimo że samym JST również zdarzają się opóźnienia,
- szczególnie "młodym" organizacjom brakuje wiedzy, jak pozyskiwać środki,
- czasem organizowane konkursy mają niskie zainteresowanie, gdyż rozmijają się z możliwościami i aspiracjami organizacji,
- często zdarza się, że zarówno JST jak i NGO mają niewystarczającą wiedzę w kwestii zasad kwalifikowalności wydatków,
- dla NGO rozliczenie zamówienia publicznego jest prostsze niż otwarty konkurs ofert,
- czasem przedstawiciele NGO mając oczekiwania wobec JST zapominają, że JST muszą działać zgodnie z literą prawa, a w szczególności w zgodności z procedurami:
  - ♦ przykładowo: ZAMÓWIENIA PUBLICZNE Podstawa prawna: art. 44 ustawy o finansach publicznych oraz ustawa Prawo zamówień publicznych infografika:
http://regranting.filantropia.org.pl/wp-content/uploads/2017/02/8_zam%C3%B3wienia-publiczne.pdf

2. Udział organizacji pozarządowych w komisjach konkursowych - zgodnie z zasadami, zwykle organizacje pozarządowe biorą udział w takich komisjach.

3. Monitorowanie i kontrola efektów realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe:

- w większych ośrodkach miejskich zwykle są osoby w JST zajmujące się tym zadaniem we współpracy z NGO;

- często powstaje protokół z takich działań zawierający potrzebne elementy np. uzasadnienie odrzucenia oferty zgłoszonej do konkursu, publikowanie listy organizacji, które złożyły oferty na dany konkurs czy ich rozstrzygnięcia;
- urząd rzadko wychodzi poza kontrole urzędowe - przykładowo brakuje docenienia działań organizacji wykraczających poza projekt;
- rzadko występują procedury monitorowania i ewaluacji projektów w samorządach;
- brakuje rzetelnych ocen wykonania zadań publicznych, więc trudno stwierdzić, czy podejmowane są obiektywne decyzje;
- z perspektywy NGO brakuje kontroli jakości pracy JST.

4. Wspólna realizacja projektów partnerskich:

- organizacje pozarządowe zdecydowanie za rzadko ze sobą współpracują, a dużo częściej konkurują i rywalizują; w efekcie zamiast rozmawiać, współpracować, łączyć siły i realizować większe projekty o większych zasięgach, to często postrzega się organizacje jako rywali a społeczników jako osoby, którym brakuje woli współpracy;
- przedstawiciele organizacji często uczestniczą w pracach ciał mających wpływ na relacje pomiędzy JST a NGO;
- możliwa jest realizacja wspólnych projektów JST i NGO, zwłaszcza zawiązywania partnerstw lokalnych, w których czasem biorą udział również przedstawiciele biznesu, czy też inicjatyw lokalnych, przy czym jest to rzadziej występująca sytuacja.

5. Udostępnianie sprzętu, przestrzeni publicznej, na rzecz realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe:

- w większych ośrodkach miejskich jest to łatwiejsze, gdyż mają starsze organizacje pozarządowe, mające lepsze relacje osobiste z urzędnikami:
  - ♦ generalnie dochodzi do dużej ilości współpracy pozafinansowej typu udostępnianie sal czy sprzętu, jak też występowanie na wydarzeniach członków NGO;
  - ♦ równocześnie zdarza się, że mimo z perspektywy NGO, JST mają możliwości wsparcia jak też mimo wyraźnych próśb ze strony NGO, nie dochodzi do współpracy - w dużym stopniu jakość współpracy w zależy od woli urzędników oraz od wydziału, z którym współpracują organizacje;
- generalnie współpraca pozafinansowa w samorządach występuje na wielu płaszczyznach np. przekazywanie zamortyzowanych nadal sprawnych środków trwałych, sprzętu czy wyposażenia, co umożliwia korzystanie z mienia trwałego i nietrwałego;
- JST udostępniają często swoje strony internetowe NGO, zaś NGO korzystają z tego zasobu w zbyt małym stopniu, przez co często brakuje powszechnej informacji, czym dana organizacja zajmuje się.

6. Wsparcie merytoryczne samorządu w realizacji zadań publicznych np. w rozliczeniu zadania:

- wsparcie merytoryczne ze strony pracowników JST zdarza się bardzo często, przy czym wykracza to poza ich obowiązki służbowe - brakuje zapisów związanych z pomaganiem NGO w opisach stanowisk pracy,

zatem wsparcie merytoryczne jest dobrowolne a nie obowiązkowe.

Generalnie organizacje w zbyt małym stopniu uczestniczą przy realizacji zadań publicznych i zwracają uwagę na trudność dostępu do informacji na temat zleconych zadań. Wyraźnie brakuje też informacji zwrotnych po nieudanych zgłoszeniach. Wzrasta udział form współpracy pozafinansowej w różnych obszarach pomiędzy JST i NGO. Wyraźnym problem są też skomplikowane formalności i brak łatwego sposobu pozyskania wiedzy, jak sobie z tym radzić.

Prawdopodobnie największym brakiem JST jest brak wyrażania wdzięczności wobec NGO, które często pracują ponad swoje codzienne wytyczne czy założenia projektowe. Równocześnie NGO pomijają podziękowania pracę JST.

Możliwe rozwiązania w drugiej płaszczyźnie, które powinny być inicjowane przez JST:

1. Fundamentem współpracy powinna być edukacja zarówno JST jak i NGO, gdyż bardzo mocno brakuje kultury współpracy i uczenia się. Wskazuje na to wyraźnie ASHOKA w dokumencie Bariery Rozwoju Innowacji Społecznych z 2017 roku:
https://drive.google.com/file/d/1V7v820SyGO1Ja2zeSnDdE_CknVw6mWah
  - aby zaistniała lepsza współpraca należy wzmocnić uczenie się oraz poczucie bezpieczeństwa NGO:
    - ♦ na przeszkodzie często stoi: hierarchiczność, niecierpliwość, problemy ze złożonością, słaba komunikacja, wyzwania finansowe, nieefektywny porządek prawny, brak przestrzeni do eksperymentowania;
  - przykładowo występuje zbyt niska jakość przygotowanych ofert, co wiąże się zarówno z nieefektywnym porządkiem prawnym jak i niewystarczającym przygotowaniem NGO.
2. Podobnie jak w pierwszej płaszczyźnie, kluczowe jest lepsze wykorzystanie kanałów komunikacji.
3. Wskazane jest też wypracowanie procedur współpracy.
4. Potrzebne też są merytoryczne wskaźniki jakości realizacji zadań publicznych.
5. Wskazane jest wprowadzenie większej ilości umów wieloletnich, do których urzędnicy mają wiele obaw. W związku z tym należy wskazać urzędnikom, w jaki sposób mają kontrolować zadania wieloletnie oraz kiedy mogą rozwiązać umowę w przypadku zadań wieloletnich.
6. Potrzebne są wyraźniejsze uzasadnienia, dlaczego oferta danej organizacji zostaje przyjęta, a inne oferty są odrzucane.
7. Należy opracować i wdrożyć monitoring zleconych zadań publicznych.
8. Na etapie oferty do kwestii budżetu lepiej jest podchodzić bardziej elastycznie.
9. Istnieje potrzeba szkoleń w zakresie zasad kwalifikowalności wydatków.

Możliwe opcje wdrożenia w drugiej płaszczyźnie:

1. Powinien zostać wdrożony Zespół ds. Współpracy z Organizacjami Społecznymi - tak jak to zostało opisane w pierwszej płaszczyźnie.
2. Zespół ds. Współpracy może się zająć wdrożeniem w poniższych obszarach:
  - formy finansowe:
    - ♦ ustala katalog zadań zleczanych NGO oraz standardy realizacji;
    - ♦ określa zakres zadań zleczanych w trybie konkursowym i pozakonkursowym;
    - ♦ formułuje zasady przyjmowania wniosków i kryteria ich rozpatrywania w formie dokumentu;
    - ♦ formułuje zakres i daty działań edukacyjnych w kwestiach wsparcia organizacji starających się o środki;
  - formy niefinansowe:
    - ♦ ustala, jakie mienie komunalne może wesprzeć NGO w realizacji ich celów statutowych;
    - ♦ określa zasady sprawiedliwego udostępniania tego mienia NGO w formie dokumentu;
    - ♦ udostępnia to mienie i podaje do publicznej wiadomości, jakie NGO je otrzymały i do jakich celów będzie wykorzystane;
  - tworzenie partnerstw:
    - ♦ określa celowość powołania partnerstwa dla realizacji konkretnego zamierzenia;
    - ♦ formułuje zaproszenie do udziału w partnerstwie i kieruje je do kompetentnych organizacji społecznych;
    - ♦ partnerstwo podczas spotkania ustala zasady swojego działania;
    - ♦ partnerstwo wypracowuje projekt umowy z JST przy realizacji zadania publicznego;
  - strategia komunikacji i marketingu:
    - ♦ stworzenie procedury skutecznego informowania organizacji przy użyciu multikanalowej komunikacji w formie dokumentu;
    - ♦ badanie skuteczności strategii komunikacji i marketingu oraz wdrożenie usprawnień i optymalizacji po 3 miesiącach testów,

Możliwe wyzwania w trzeciej płaszczyźnie:

1. Zwykle w programy wieloletniej współpracy z NGO są wpisane zasady korzystania z mienia gminy.
2. Często gminy organizują szkolenia pytając wcześniej, co jest potrzebne organizacjom. NGO za rzadko odpowiadają na pytania, czego potrzebują.

3. Za rzadko funkcjonują Centra Wspierania NGO w gminach - zwykle tą funkcję pełni Wydział Spraw Społecznych.
4. Zwykle gminy pomagają w promocji przedsięwzięć NGO.
5. Czasami trudno ustalić, w jakim stopniu przedstawiciele JST uczestniczą bezpośrednio w spotkaniach organizowanych przez NGO.
6. Zwykle animacja współpracy środowiska w gminach jest niewystarczająca - zwykle organizacje ze sobą konkurują zamiast współpracować.
7. Zdarzają się partnerstwa lokalne, przy czym często są jedynie podmiotami pozornymi, z których wynika niska ilość realnej współpracy.
8. Zwykle brakuje funkcjonujących funduszy pożyczkowych, gwarancyjnych czy wkładów własnych.
9. Zdecydowanie brakuje stałej, prostej i multikanalowej komunikacji dotyczącej zasad korzystania z infrastruktury komunalnej.
10. JST zwykle słabo animuje współpracę pomiędzy NGO - przede wszystkim chodzi o wzmacnianie i wspieranie tych organizacji, które zajmują się organizacją spotkań nakierowanych na współpracę pomiędzy NGO.
11. Brakuje profesjonalnego wsparcia w pisaniu wniosków projektowych.
12. Występuje niskie zaufanie pomiędzy organizacjami pozarządowymi w kwestiach uczestnictwa w Zespołach - motywacją działania jest głównie dbanie o interesy własnej organizacji, a nie dobro wspólne.
13. Głównie w większych miastach coraz częściej jest konsultowana i oceniana współpraca JST i NGO, co daje szansę na poprawę.
14. Organizacje pozarządowe często w zbyt małym stopniu dbają o aktualność informacji o własnej organizacji w internecie - w szczególności na stronach internetowych dostępnych dla NGO od JST.

Możliwe rozwiązania w trzeciej płaszczyźnie, które powinny być inicjowane przez JST:

1. Multikanalowa komunikacja - skuteczniejsze i jednoczesne wykorzystanie kanałów komunikacji, o czym była już mowa w pierwszej i drugiej płaszczyźnie.
2. Wsparcie JST w pozyskiwaniu niewielkim wysiłkiem dużych grantów zewnętrznych.
3. Kluczowe jest wsparcie tych NGO, które realizują działania sieciujące wśród organizacji pozarządowych.
4. JST powinno mocniej nakłaniać do aktualizacji informacji o działaniach, planach i informacjach dotyczących NGO w internecie przede wszystkim na stronach dostępnych JST.

Możliwe opcje wdrożenia w trzeciej płaszczyźnie:

1. Powinien zostać wdrożony Zespół ds. Współpracy z Organizacjami Społecznymi - tak jak to zostało opisane w pierwszej płaszczyźnie.
2. Zespół ds. Współpracy może się zająć wdrożeniem w poszczególnych obszarach:
  - rozwój Zespołu:
    - ♦ nabycie kompetencji w zakresie udzielenia doradztwa, jak skutecznie opracować wniosek konkursowy przez NGO;
    - ♦ nabycie kompetencji w kwestii tworzenia kultury współpracy i wzajemnego uczenia się na linii NGO i JST;
  - działania bieżące:
    - ♦ świadczenie doradztwa dla NGO w zakresie opracowania projektów i wniosków konkursowych;
    - ♦ badanie skuteczności strategii komunikacji i marketingu oraz wdrożenie usprawnień i optymalizacji po 3 miesiącach testów;
    - ♦ zapewnienie zamieszczania na stronie internetowej gminy informacji o działających organizacjach społecznych wraz z linkami do ich stron internetowych jak też informacji o działających partnerstwach, inicjatywach ich powołania oraz animacji już istniejących partnerstw;
    - ♦ zorganizowanie przynajmniej raz w roku spotkania działaczy NGO w celu przedyskutowania problemów rozwoju sektora NGO w gminie;
    - ♦ poinformowanie o naborze przedstawicieli NGO do grup problemowych czy projektowych przy tworzeniu polityk;
    - ♦ wspieranie oddolnych inicjatyw integracyjnych środowiska NGO z gminy;
    - ♦ zamieszczanie na stronie internetowej gminy informacji o sukcesach NGO i realizowanych przez nie projektach;
  - stworzenie następujących dokumentów:
    - ♦ opracowanie przejrzystego systemu wsparcia materialnego i/lub merytorycznego przy ubieganiu się przez NGO o projekty zewnętrzne;
    - ♦ opracowanie systemu wspierania oddolnych inicjatyw obywatelskich;
    - ♦ wypracowanie zasad udostępniania mienia komunalnego do siedziby organizacji pozarządowych;
    - ♦ strategia komunikacji i marketingu - stworzenie procedury skutecznego informowania organizacji przy użyciu multikanalowej komunikacji.

Co można poprawić w działaniu JST/NGO?

Kluczowym postulatem „przekrojowym” dotyczącym wszystkich trzech płaszczyzn modelu współpracy, jest postulat dotyczący **potrzeby budowania kultury współpracy i wzajemnego uczenia się pomiędzy samorządem i organizacjami pozarządowymi**. Można to zdefiniować poprzez poniższe działania:

1. Większa otwartość i chęć współpracy z organizacjami pozarządowymi po stronie pracowników urzędu i jednostek gminnych:
  - według uczestników konsultacji postulat powinien stać się założeniem fundamentalnym i znaleźć się w preambule Wieloletniego Programu Współpracy.
2. Tworzenie przestrzeni dla NGO na bieżące zgłaszanie propozycji, uwag i rekomendacji dotyczących zarówno aspektów związanych z realizacją zadań publicznych, jak też jakością współpracy z urzędem.
3. Lepsza komunikacja opierająca się na mniej sformalizowanym, zrozumiałym i zachęcającym do współpracy języku oraz atrakcyjnym i nowoczesnym przekazie wizualnym.
4. Większa inicjatywność urzędu w docieraniu z informacją do NGO.
5. Upraszczenie nadmiernie rozbudowanych procedur.
6. Udzielanie wsparcia w rozwiązywaniu pojawiających się problemów przy realizacji zadań publicznych.
7. Tworzenie i animowanie wydarzeń nastawionych na wzajemne uczenie się.
8. Budowanie partnerskich relacji w oparciu o świadomość odmiennej specyfiki funkcjonowania obydwu sektorów. Odmienność ta wynika m.in. z faktu, że znacznemu odsetkowi organizacji brakuje zasobów (czasowych, kadrowych, finansowych, lokalowych), a to implikuje szereg następstw, którym należy się przyjrzeć z większą uwagą podczas budowania wzajemnego zaufania.
9. Wzmocnienie pozycji koordynatorów współpracy z NGO w poszczególnych wydziałach merytorycznych.
10. Uwzględnianie NGO jako partnera w realizacji zadań publicznych w dokumentach i programach strategicznych wykraczających poza programy współpracy.

Zakres prawny współpracy finansowej JST i NGO

Finansowe formy współpracy to zarówno zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych i przekazywanie dotacji na zasadach określonych w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jak też inne możliwości finansowej współpracy administracji z sektorem pozarządowym określone w tej ustawie. Należą do nich umowy partnerskie, partnerstwo publiczno-prywatne oraz inicjatywy lokalne. Przekazywane są również organizacjom szczególnym trybem bezzwrotne środki na podstawie umów międzynarodowych. Dotyczy to przede wszystkim funduszy strukturalnych UE, których dystrybucją zajmują się instytucje publiczne.

Oznacza to, że mamy do czynienia łącznie z sześcioma formami współpracy finansowej administracji z sektorem pozarządowym:

1. Powierzenie wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na sfinansowanie jego realizacji (art. 5 ust 4 pkt 1).
2. Wspieranie wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji (art. 5 ust 4 pkt 2).
3. Inicjatywy lokalne (art. 5 ust 2 pkt 6).
4. Umowy partnerstwa określone w ustawie o zasadach prowadzenia rozwoju (art. 5 ust 2 pkt 7).
5. Partnerstwo publiczno-prywatne (art. 11, ust 5).
6. Umowy międzynarodowe dotyczące niepodlegających zwrotowi środków ze źródeł zagranicznych (art. 11, ust 5).

Warto też uwzględnić:

1. Zlecenie realizacji zadań publicznych w trybie:
  - otwartych konkursów ofert (art. 13, UoDPPIW);
  - małych grantów (art. 19a, UoDPPIW);
  - regrantingu (art. 16 i 16a, UoDPPIW);
  - zakupu usług od NGO (art. 11, UoDPPIW).
2. Wystąpienie z własnej inicjatywy przez NGO z wnioskiem o realizację zadania publicznego (art. 12, UoDPPIW).
3. Fundusz wkładów własnych (art. 3 i 4, UoDPPIW).
4. Fundusz pożyczkowy (art. 5, UoDPPIW).

Konsultacje społeczne - zakres prawny i pogłębienie tematu

Konsultacje społeczne to proces, w którym przedstawiciele władz każdego szczebla od lokalnych po centralnych, przedstawiają oraz słuchają obywateli w kwestiach planów dotyczących aktów prawnych, inwestycji lub innych przedsięwzięć mających wpływ na życie codzienne i pracę obywateli.

Podstawą do przeprowadzenia konsultacji społecznych w samorządzie są przepisy następujących ustaw:

- ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku,
- ustawa o samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 roku,
- ustawa o samorządzie wojewódzkim z 5 czerwca 1998 roku,
- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku.

Ustawa o działalności pożytku publicznego nakłada na JST obowiązek konsultowania z NGO lub z radami pożytku publicznego projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji (art. 5, ust 5). W szczególności dotyczy to rocznego i wieloletniego programu współpracy JST z NGO.

Przy konsultacjach należy też pamiętać o 7 zasadach konsultacji, które wypracowano w wyniku protestów przeciwko ACTA 2012:

1. DOBRA WIARA

Konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem i wykazują wolę zrozumienia odmiennych racji.

2. POWSZECHNOŚĆ

Każdy zainteresowany tematem powinien mieć możliwość, aby dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd.

3. PRZEJRZYŚĆ

Powszechnie dostępne muszą być informacje o celu, regulach, przebiegu i wyniku konsultacji. Musi też być jasno określone, kto reprezentuje dany pogląd.

4. RESPONSYWNOŚĆ

Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie. Odpowiedź może być kierowana w formie zbiorczej.

5. KOORDYNACJA

Konsultacje powinny mieć gospodarza odpowiedzialnego za konsultacje zarówno politycznie jak też organizacyjnie.

Powinny być one odpowiednio umocowane w strukturze administracji.

6. PRZEWIDYWALNOŚĆ

Konsultacje powinny być prowadzone od początku procesu legislacyjnego w sposób zaplanowany i w oparciu o czytelne reguły.

7. POSZANOWANIE INTERESU OGÓLNEGO

Pomimo że poszczególni uczestnicy konsultacji mają prawo przedstawiać swój partykularny interes, to ostateczne decyzje powinny być podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji oraz reprezentować interes publiczny i dobro ogólne.

Proces konsultacji społecznych składa się z pięciu etapów:

1. Informacje o zamierzeniu i planach.
2. Prezentacja poglądów sposobów rozwiązania problemu.
3. Wymiana opinii.
4. Znajdowanie rozwiązań.
5. Poinformowanie o finalnej decyzji.

Konsultacje w tematyce “zdrowia”

Konsultacje w obszarze „zdrowia” są rzadkim tematem spotkań konsultacyjnych z JST, mimo że kwestie związane ze stanem zdrowia oraz dostępnością usług medycznych stanowią jeden z ważniejszych wyzwań społecznych. Należy jednak pamiętać, że możliwości wpływu samorządów lokalnych na jakość świadczonych w tym obszarze usług są ograniczone.

Fundacja My Pacjenci stworzyła rzetelny poradnik udziału w konsultacjach dla pacjentów i organizacji pacjenckich: <https://razemdlazdrowia.pl/poradnik-konsultacji>

Studium przypadków współpracy JST i NGO

Przykłady współpracy JST i NGO:

1. Protesty przeciwko ACTA 2012 jako przykład braku współpracy JST i NGO:
www.ecs.gda.pl/library/File/nauka/do_pobrania/Obywatele_ACTA_Raport.ECS.pdf
oraz
<https://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2014/09/kosnulatcje1.pdf>
2. Inicjatywa Lokalna przykłady str. 29/31:
http://pracowniaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2017/01/Ksiazka_PAM_e.pdf
3. Piknik str. 72/75:
http://pracowniaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2017/01/Ksiazka_PAM_e.pdf

Przykłady konkretnych dokumentów wdrożeniowych dla JST

W dokumencie Raport końcowy Dobre Rządzenie, znajdują się przykłady konkretnych dokumentów dla JST:
<http://iped.pl/pliki/publikacje/Raport-koncowy-Dobre-Rzadzenie.pdf> (od str. 59)

Przykład darmowego kursu e-learningowego o udziale NGO w tworzeniu, konsultowaniu i monitorowaniu prawa miejscowego

www.inpris.pl/co-sie-dzieje-w-inpris/artykul/t/kurs-e-learningowy-dotyczacy-prawa-miejscowego/

Informacje liczbowe nt. Organizacji Pacjenckich

Na podstawie portalu www.ngo.pl można wyróżnić kilka rodzajów Organizacji Pacjenckich (OP):

- Kategoria - Ochrona Zdrowia: 10 084 podmioty,
- Odbiorcy działań - Niepełnosprawni dorośli: 8591 podmiotów,
- Odbiorcy działań - Niepełnosprawne dzieci: 5492 podmioty,
- Odbiorcy działań - Chorzy: 6122 podmioty,
- Odbiorcy działań - Rodziny chorych i niepełnosprawnych: 2815 podmiotów.

Współpraca między JST a NGO/OP

Zbiór wniosków roboczych:

1. Istnieje wysoka potrzeba transparentności procesów współpracy na linii JST - NGO:
  - próba uzasadnienia str. 14:
<https://bit.ly/2Ci2djA>
2. Brakuje wystarczających informacji na temat działań JST względem OP:
  - próba uzasadnienia str. 18:
<https://bit.ly/2Ci2djA>
3. Należy wyraźnie wskazać, że decyzje dotyczące pacjentów i organizacji pacjenckich powinny być podejmowane z ich udziałem:
  - próba uzasadnienia str. 13, 14:
<https://bit.ly/2RQElgy>
  - próba uzasadnienia str. 16:
<https://bit.ly/2Fo5n9r>
4. Wiele jednostek JST podejmuje działania związane ze smogiem, jednak rzadko konsultuje te działania z OP:
  - domniemanie Bartłomieja Świstaka Piotrowskiego.

5. Najczęściej wymieniane trudności związane ze służbą zdrowia to "długi czas oczekiwania na wizytę oraz "brak informacji, gdzie można uzyskać pomoc". Biorąc to pod uwagę bardzo zasadna wydaje się organizacja konsultacji społecznych przez JST pt. "W jaki sposób JST mogą zaangażować się zgodnie z prawem w skrócenie czasu oczekiwania na wizytę - zarówno pod względem terminów wizyt jak i czasu oczekiwania w kolejkach" oraz "Usprawnianie informowania, gdzie można uzyskać pomoc medyczną" - przykładowo we współpracy z szkołami:
- uzasadnienie str. 20:
<https://bit.ly/2H7DDHK>
  - dlaczego szkoły - wyżej wymieniony dokument str. 26,
  - str. 3:
<https://bit.ly/2CeYG5m>
  - str. 1:
<https://bit.ly/2QILtHI>
  - str. 2 pokazuje, że ludzie są skłonni nawet dopłacać za to:
<https://bit.ly/2HbyWN0>
  - cały raport:
<https://bit.ly/2Vilgey>
6. Zgodnie z przepisami, OP mogłyby brać udział w diagnozie ważnych tematów społecznych. Przykładowo mogą badać oczekiwania pacjentów, zatem w tym zakresie mogłyby składać projekty do JST:
- uzasadnienie: wiedza z wyżej wymienionego raportu.
7. 30 dni to minimalny czas na odbywanie konsultacji społecznych na linii JST - NGO:
- uzasadnienie str 2:
<https://bit.ly/2D9s7Yn>
8. W konsultacjach społecznych najczęściej wymienianymi barierami są:
- brak informacji o planowanych konsultacjach,
  - niezrozumiały i zagmatwany język dokumentów prawnych,
  - krótki czas konsultacji,
  - trudności w odnalezieniu projektów aktów prawnych;
    - ◆ uzasadnienie str. 2:
<https://bit.ly/2D9s7Yn>

9. Możliwe **wdrożenia** usprawnień konsultacji społecznych to:

- proaktywna wysyłka informacji o trwających konsultacjach społecznych do wszystkich organizacji pacjenckich,
- udzielanie odpowiedzi, przygotowanie i publikacja prostych opisów skierowanych do konsultacji społecznych na podstawie aktu prawnego,
- regularne badania opinii publicznej na temat proponowanych zmian prawnych;
  - ♦ uzasadnienie str. 2:
<https://bit.ly/2D9s7Yn>

10. Ogólna uwaga: z raportów fundacji My Pacjenci można wyciągnąć roboczy obszar do szczegółowego zdiagnozowania przez JST w ramach pierwszej płaszczyzny, diagnozy problemów społecznych. W świetle prawa JST mogą być tym zainteresowane:

- pomysł Bartłomieja Świstaka Piotrowskiego,
- rozwiązanie problemu jest poza gestią JST, przy czym może wspierać np. OP, zajmujące się ważnymi problemami społecznymi - szczególnie jeśli uzasadni się, że Ministerstwo Zdrowia ma problem z rozwiązaniem danego problemu od lat.

11. Widać, że administracja lokalna podczas badań w środowiskach pacjenckich wypadła słabo. Aż 59% uważa, że warto zmniejszyć na nią wydatki, a przeznaczyć je na poprawę opieki zdrowotnej:

- str. 2:
<https://bit.ly/2QILtHI>
- można tego użyć jako dodatkowe argumentu, dlaczego JST powinny bardziej postarać się wspierać OP w tej kwestii.

12. We współpracy JST i OP warto poszukać innowacyjne rozwiązanie społeczne:

- powód potrzeby innowacji str. 5:
<https://bit.ly/2QILtHI>
- oraz raport ASHOKI:
https://drive.google.com/file/d/1V7v820SyG01Ja2zeSnDdE_CknVw6mWah/view

13. Pacjenci i OP są gotowe na poważne zmiany związane ze zdrowiem:

- str. 6:
<https://bit.ly/2QILtHIDQvMTAvNGFwOGE0dG82aF9TeXN0ZW1fb2Nocm9ueV96ZHJvd2lhX>

Rady społeczne szpitali

Rady społeczne szpitali jest to obszar, w którym interesy pacjentów oraz OP powinny być dużo bardziej reprezentowane. Rzeczywistość pokazuje, że te grupy są reprezentowane w niewystarczający sposób.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami do zadań rad społecznych należą poniższe kwestie:

1. Przedstawianie podmiotowi tworzącemu wnioski i opinie w następujących sprawach:

- zbycie aktywów trwałych oraz zakup lub przyjęcie darowizny nowej aparatury i sprzętu medycznego,
- przekształcanie lub likwidacja, rozszerzenie lub ograniczenie działalności,
- przyznawanie kierownikowi nagród,
- rozwiązanie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej z kierownikiem.

2. Przedstawianie kierownikowi wniosków i opinii w następujących sprawach:

- plan finansowy w tym plan inwestycyjny,
- roczne sprawozdanie z planu finansowego w tym planu inwestycyjnego,
- kredyty bankowe lub dotacje,
- podział zysku,
- zbycie aktywów trwałych oraz zakup lub przyjęcie darowizny nowej aparatury i sprzętu medycznego,
- regulamin organizacyjny.

3. Dokonywanie okresowych analiz skarg i wniosków wnoszonych przez pacjentów z wyłączeniem spraw podlegających nadzorowi medycznemu.

4. Opiniowanie wniosków w sprawie czasowego zaprzestania działalności leczniczej.

5. Wykonywanie innych zadań określonych w ustawie i statucie.

Zadania rady społecznej są mocno ograniczone. W efekcie można zakwestionować wsparcie przez nią procesu zarządzania jednostką i sprawowania faktycznego nadzoru nad poniższymi funkcjami:

- kontrolną,
- kadrową,
- motywacyjną,
- opiniodawczą,
- decyzyjną.

Rady Społeczne Szpitali (RSS) są powoływane i odwoływane przez podmiot tworzący podmiot leczniczy. Ich kadencja trwa 4 lata. Ustawodawca nie określa w sposób merytoryczny kompetencji, które muszą posiadać osoby wchodzące w skład RSS.

RSS są wyłącznie ciałami opiniodawczymi, do których należą kompetencje określone w ustawie o działalności leczniczej z 15 kwietnia 2011 roku (Dz. U. Nr 112, poz. 654 z późn. zm.). Są to działania o charakterze:

- majątkowym (m.in. przedstawianie wniosków i opinii dotyczących zbycia oraz zakupu aktywów trwałych),
- pracowniczym (m.in. przyznawanie nagród kierownikowi szpitala oraz rozwiązywanie z nim umów cywilnoprawnych),
- finansowym (m.in. wydawanie opinii dotyczących planu finansowego),
- porządkowo-organizacyjnym (m.in. dokonywanie okresowych analiz skarg i wniosków wnoszonych przez pacjentów).

Podstawowym założeniem RSS jest ich społeczny charakter. Oznacza to, że głównym celem tych ciał powinno być realizowanie lokalnych interesów i potrzeb pacjentów wobec szpitala czyli dążenie do poprawy jakości, dostępności i bezpieczeństwa opieki szpitalnej w danej placówce. Rzeczywistość różni się zupełnie od założeń istnienia RSS - w efekcie nie służą one poprawie jakości, dostępności czy skuteczności opieki szpitalnej.

Warto zwrócić uwagę na doświadczenia wynikające z realizacji programu Pacjenci Decydują, podczas którego omawiane są mapy ciał decyzyjnych z lokalnymi grupami pacjentskimi. Poprzez udział w tym programie pacjenci mogą wywierać wpływ na lokalną politykę zdrowotną. Z programu wynika, że organizacjom pacjentskim brakuje wiedzy o istnieniu RSS. Ponadto RSS nie są dla nich tymi, w których zapadają istotne decyzje i w których organizacje pacjentskie mogą brać udział. Co więcej ze strony organizacji pacjentskich pojawiają się informacje dotyczące składu i poruszanych tematów przez RSS. W opinii pacjentów w skład RSS wchodzi głównie pracownicy szpitala i przedstawiciele lokalnych struktur politycznych. W opinii realizatorów projektu Pacjenci Decydują – Magdaleny Kołodziej i Anny Sitek z Fundacji MY Pacjenci, RSS nie zajmują się prawami pacjentów, analizą zdarzeń medycznych, jakością, bezpieczeństwem i dostępnością opieki zdrowotnej. W opinii pacjentów RSS legitymizują politykę dyrekcji szpitala i brakuje nawet prób podjęcia współpracy, gdzie organizacje pacjentskie mogą reprezentować interes społeczny w stosunku do szpitala.

W praktyce okazuje się, że brakuje RSS podejmowania decyzji. Wynika to z wadliwie skonstruowanej ustawy, która nie daje im żadnych kompetencji władczych. W rezultacie sprawia, że RSS nie realizują interesów pacjentów. RSS mogłyby być cennym lokalnym narzędziem społecznego nadzoru nad jakością opieki szpitalnej. Zwłaszcza RSS mogłyby być przydatne w przypadku zapobiegania zdarzeniom medycznym, do których dochodzi w szpitalach w całej Polsce i o czym codziennie donoszą media. Potencjał społeczny RSS pozostaje na razie niewykorzystany.

W tematyce Rad Społecznych Szpitali w szczególności warto zwrócić na opracowania naukowe Marcina Kautscha. Na podstawie literatury oraz wiedzy autora należy zwrócić uwagę na poniższe kwestie:

1. Brakuje literatury naukowej dotyczącej rad społecznych - zatem może to być jeden z obszarów do zlecenia zadania OP przez JST:
  - w literaturze rady społeczne są oceniane raczej negatywnie (za: "Rady społeczne i nadzorcze w opinii dyrektorów szpitali").
2. Wskazane jest, aby regulaminy rad społecznych szpitali były konsultowane z OP:
  - w skład członków Rady Społecznej częściściej powinni wchodzić przedstawiciele OP.
3. Dzięki funkcjonowaniu rad społecznych niewielkie korzyści uzyskuje organ właścicielski szpitali.
4. Zdarza się, że sens istnienia rad społecznych jest nisko oceniany. Uważa się, że rady społeczne mają znikomy wpływ na realne funkcjonowanie szpitali. Na niską ocenę wpływa również fakt, że rady społeczne są powoływane przez szpitale.
5. Skład rad zwykle bywa oceniany negatywnie - uważa się je bardziej za układ "polityczny" niż "merytoryczny".
6. Spotkania rad społecznych powinny być transparentne, a zdarzają się sytuacje odwrotne.
7. Warto pamiętać też o ograniczeniach kulturowych, prawnych i organizacyjnych - szpitale w Polsce nie mają szans funkcjonować jak przykładowo szpitale w Amsterdamie
8. Rady powiatowe niestety nie mają wystarczających kompetencji, zasobów i środków do obsługi szpitali, zwłaszcza te mniejsze rady
9. Kluczowy jest proces zmiany prawa lub/oraz wytwarzania kompetencji na poziomie powiatu
10. Można zwrócić uwagę, że często do sensownego nadzoru nad szpitalem ze strony powiatu potrzebne by były wysoko wykwalifikowane 2-3 osoby, a nie pracownik szeregowy, z niskimi kompetencjami na pół etatu (jak taka osoba ma nadzorować budżet szpitala 20 mln-80 mln zł)
11. Powiaty aktualnie nie mają dostępu do podstawowych danych ze szpitali, więc skuteczne zarządzanie nimi jest niemalże niemożliwe
12. Skuteczniejszym organizmem są rady nadzorcze ponad radami społecznymi, mają większe kompetencje, dlatego czasami prywatne szpitale efektywniej wykorzystują środki niż publiczne
13. Występuje duży polityczny strach przed zamykaniem szpitali, a często jeśli się to policzy ile potrzeba, jaki mamy personel, środki - to okazuje, że w Polsce można by zamknąć ok 20% bez strat dla pacjentów, bo one często jedynie pozornie przyjmują pacjentów i realnie przekierowują ich dalej. Może powiaty wogóle nie powinny być właścicielami szpitali? Mamy nadmiar szpitali (występuje ok. 60% obłożenie łóżek, a realnie powinno być bardziej 80%)
14. Można powiedzieć, że główną kompetencją Rady Społecznej jest możliwość "wkurzenia dyrektora szpitala", często osoby pracujące na rzecz RS, nie posiadają kompetencji niezbędnych do zarządzania szpitalem, oprócz tego, że RS z założenia nie posiada władzy zarządczej

15. W praktyce RS - prawie NIGDY nie zajmują się sprawami zgłoszonymi od pacjentów i prawie nigdy pacjenci nie zostają wysłuchani (bardzo często pacjenci nie wiedzą o istnieniu RS)
16. W RS powinni zasiadać naukowcy, liderzy lokalnych społeczności, przedstawiciele lokalnych i krajowych OP
17. Ludzie którzy zostają powołani do RS szybko się orientują, że rada "nic nie może" i przestają przychodzić, wtedy nie ma kworum i szybko okazuje się, że RS już tym bardziej nie może podejmować żadnych sensownych działań - w tym zatwierdzać niezbędnych dokumentów - więc to wywołuje opóźnienia, a nie usprawienie działania szpitala
18. Zwykle jest wybieranych, aż 11 osób, których wybór trwa często dłużej niż posiedzenia RS, bo przykładowo te 11 osób jest wybierane przez 8 godzin, a posiedzenie RS trwa 2h raz w miesiącu
19. Jakość obsługi pacjentów nie wchodzi w zakres działań RS
20. Najważniejsze rzeczy się nie dzieją na linii RS - szpital, tylko szpital-powiat/starostwa
Rozwiązania technicznie możliwe w naszych warunkach politycznych, prawnych i kulturowych:
  - organ posiadający władzę nad szpitalem powinien mieć ciało sprawujące opiekę:
    - ♦ może ciało podobne do tego, które sprawuje opiekę nad np. ZIKiT;
  - lepsze będą rady nadzorcze niż rady społeczne, gdzie członkowie dostają za pracę wynagrodzenie:
    - ♦ z tym należy być też ostrożnym, aby uniknąć tworzenia „cieplej posady nie wymagającej kompetencji”.

Sondaż opinii

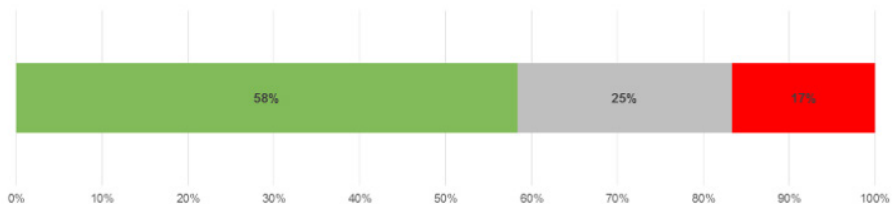
W ramach projektu Razem dla Zdrowia przeprowadzono sondę wśród reprezentantów organizacji pacjenckich, które brały udział w warsztatach regionalnych poświęconych tematowi współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego „Mój wpływ na ochronę zdrowia w moim regionie”.

Wyniki wyraźnie pokazują potrzebę tego rodzaju spotkań, by organizacje działające na danych terenie mogły lepiej się poznać a następnie współpracować ze sobą i jednostkami samorządu terytorialnego dla jeszcze lepszej działalności na rzecz pacjentów i poprawy jakości ochrony zdrowia.

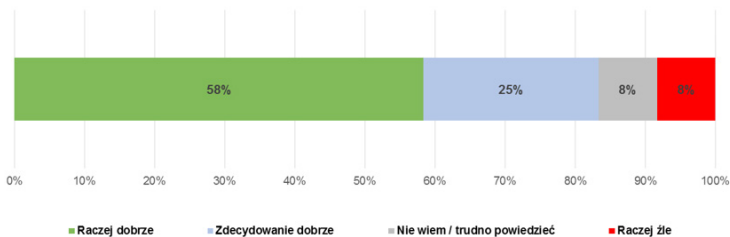
Jak określił(a)by Pan(i) charakter współpracy organizacji, którą Pan(i) reprezentuje, z Jednostkami Samorządu Terytorialnego (dalej JST, np. Urząd Miasta, Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki)? (N=16)

Czy charakter współpracy organizacji, którą Pan(i) reprezentuje z JST zmienił się w ciągu ostatnich kilku lat czy jest taki sam jak kilka lat temu? (N=12)

Jak Pan(i) ocenia jakość współpracy organizacji, którą Pan(i) reprezentuje, z Jednostkami Samorządu Terytorialnego? (N=12)

Opinie uczestników:

„Udział umożliwił wymianę praktycznych doświadczeń, pozwolił na prowadzenie dialogu opartego o wzajemny szacunek i zrozumieniu między różnymi środowiskami: pająkami, instytucjami działającym na rzecz pacjentów oraz ustawodawcą.”

„Udział w projekcie ośmielił mnie, zachęcił i otworzył nowe horyzonty działania. Pokazał, że współpraca jest możliwa. Po raz pierwszy poczułam, że my organizacje i JST jesteśmy jedną rodziną, bo działamy na rzecz naszej lokalnej społeczności.”

„Dla Stowarzyszenia przebieg projektu stanowi wzór i źródło inspiracji. Znaleźnię się wśród uczestników, poznanie osób, bezpośrednie wysłuchanie decydentów, poznanie uwarunkowań i trudności to wielki zysk osobisty.”

Literatura dla zainteresowanych poszerzeniem wiedzy w omawianym temacie

Dla bardziej wnikliwego zrozumienia omawianej tematyki, warto poznać poniższe lektury:

1. Jako wstęp do tematu warto użyć Materiałów szkoleniowych „Współpraca NGO i instytucji administracji publicznej – budowanie partnerstwa lokalnego”. Wytłumaczono tam podstawowe rodzaje administracji i model współpracy oraz pokazują, w jaki sposób można zbudować taki program współpracy:
www.osrodekwkorkzkwj.pl/pliki-projektow/Wsp%C3%B3%C5%82praca%20NGO%20i%20instytucji%20administracji%20publicznej.pdf
2. Przykładowe procedury współpracy JST i NGO:
<http://ngo-jst.pl/#dokumenty>
3. Współpraca JST i NGO kwestie finansowe:
www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/MWF_Przewodnik.pdf
4. Kanon konsultacji społecznych:
<https://kanonkonsultacji.fise.org.pl/>
5. Pokazanie podstaw prawnych współpracy:
http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Ekonomiczne_Problemy_Uslug/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2016-t-n125/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2016-t-n125-s299-309/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2016-t-

[n125-s299-309.pdf](#)

6. Źródło opisujące w dość wyczerpujący sposób współpracę z administracją:
<http://poradnik.ngo.pl/wspolpraca-z-administracja>
7. KONSULTACJE SPOŁECZNE - JAK SPRAWIĆ BY BYŁY LEPSZE?
Propozycja Kodeksu Konsultacji i ścieżka wdrożenia:
<https://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2014/09/konsultacje1.pdf>
8. Wspólnie urządzamy MIASTO praktyczny poradnik (Kraków):
http://pracowniaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2017/01/Ksiazka_PAM_e.pdf
9. Model współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi Projekt dokumentu na dzień 25 października 2011 r. z naniesionymi poprawkami zgłoszonymi przez Komitet Ekspertów:
www.ocwip.pl/images/files/Model%20wsp%C3%B3wpracy%20JST%20i%20NGO.doc
10. Raport z konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi zorganizowanych w celu wypracowania kierunków współpracy i propozycji zadań do Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2019-2022:
<https://drive.google.com/file/d/0B1m3xaMazJfEdndrRm1qbjBHR0xpSFNZcTBzMjg1VkhiQnJJ/view>
11. Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych:
<http://siecbarka.pl/wp-content/uploads/2014/10/Poradnik-cz.1.pdf>
12. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych:
www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/Biblioteka/BPP/model_wspolpracy.pdf
13. Praktyczne zastosowanie modelu współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji samorządowych:
<http://iped.pl/pliki/publikacje/Raport-koncowy-Dobre-Rzadzenie.pdf>
14. Ocena współpracy Urzędu m.st. Warszawy z warszawskimi organizacjami pozarządowymi Raport z badania 2017:
http://ngo.um.warszawa.pl/sites/ngo2.um.warszawa.pl/files/zalaczniki/aktualnosci/ocena_wspolpracy_um_z_ngo_-_raport.pdf
15. Dialog obywatelski w Krakowie 2 formy i współdziałanie z organizacjami pozarządowymi:
<https://dialogspoleczny.krakow.pl/wp-content/uploads/2017/09/ks-2.pdf>
16. Poradnik. Konsultacje:
<http://poradnik.ngo.pl/konsultacje>

Pełna literatura oraz źródła raportu

Raport powstał na podstawie:

1. Wiedzy eksperckiej Bartłomieja Świsłak Piotrowskiego.
2. Materiałów udostępnionych przez Fundację My Pacjenci - w tym specjalnie wykonanych ankiet na potrzeby tego raportu.
3. Publicznie dostępnych materiałów online.

Materiały dostępne online dotyczące współpracy JST i NGO

W szczególności zaleca się poznać literaturę podaną pogrubioną czcionką:

1. Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych:

<http://siecbarka.pl/wp-content/uploads/2014/10/Poradnik-cz.1.pdf>

- [data dostępu 2018-11-03]

2. Aktywiстки i aktywiści, społeczniczki i społecznicy - postulaty uczenia się i współpracy:

<https://docs.google.com/document/d/1V9WkC-HWjrCYmpkxgjYXs5glh4q3MdUG2GVPcmTZ6Kw/edit>

- [data dostępu 2018-11-04]

3. Od diagnozy do strategii:

<http://stocznia.org.pl/publikacje/od-diagnozy-do-strategii/>

- [data dostępu 2018-11-03]

4. Procedury współpracy NGO i JST:

www.mucharz.pl/urząd-gminy/ngo-jst.html

- [data dostępu 2018-11-03]

5. Budowanie współpracy NGO z administracją lokalną (Odessa):

<http://iped.pl/pliki/publikacje/Odessa-publicacja.pdf>

- [data dostępu 2018-11-03]

6. Roczny program współpracy (Warszawa):

<https://poradnik.ngo.pl/roczny-program-wspolpracy-1538094699118>

- [data dostępu 2018-11-03]

7. Program Rozwoju Współpracy do 2020 r. (Warszawa):

<https://poradnik.ngo.pl/program-rozwoju-wspolpracy-do-2020-r-1538096391693>

- [data dostępu 2018-11-30]

8. Współpraca Miasta st. Warszawy z organizacjami pozarządowymi. Raport z badania. Opracowanie: Stowarzyszenie Klon/Jawor (Jadwiga Przewłocka, Piotr Adamiak) 2012:

http://warszawa.ngo.pl/files/warszawa.ngo.pl/public/raporty/raport_calosc_wspolpraca_warszawa_ngo_klonjawor.pdf

- [data dostępu 2018-11-03]

9. **Ocena współpracy Urzędu m.st. Warszawy z warszawskimi organizacjami pozarządowymi Raport z badania 2017:**

http://ngo.um.warszawa.pl/sites/ngo2.um.warszawa.pl/files/zalaczniki/aktualnosci/ocena_wspolpracy_um_z_ngo_-_raport.pdf

- [data dostępu 2018-11-03]

10. Model współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi Projekt dokumentu na dzień 25 października 2011 r. z naniesionymi poprawkami zgłoszonymi przez Komitet Ekspertów:

www.ocwip.pl/images/files/Model%20wsp%20C3%B3%20C5%82pracy%20JST%20i%20NGO.doc

- [data dostępu 2018-11-03]

11. Praktyczne zastosowanie modelu współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji samorządowych. Raport podsumowujący wdrażanie modelu w siedmiu jednostkach samorządu terytorialnego:

<http://iped.pl/pliki/publikacje/Raport-koncowy-Dobre-Rzadzenie.pdf>

- [data dostępu 2018-11-03]

12. Konsultacje - poradnik NGO:

<http://poradnik.ngo.pl/konsultacje>

- [data dostępu 2018-11-03]

13. Ogólne zasady konsultacji społecznych wspomagających proces podejmowania decyzji w jednostkach samorządu terytorialnego:
www.bip.krakow.pl/plik.php?zid=98131&wer=0&new=t&mode=shw
- [data dostępu 2018-11-06]
14. BOX - badanie oddziaływania na kapitał społeczny Podręcznik o tym, jak badać swój wpływ na społeczność i po co to robić:
<http://stocznia.org.pl/publikacje/box-badanie-oddziaływanie-na-kapitał-społeczny-podrecznik-o-tym-jak-badać-swoj-wplyw-na-społeczność-i-po-co-to-robic>
- [data dostępu 2018-11-06]
15. Wspólnie urządziAMY MIASTO praktyczny poradnik (Kraków):
http://pracowniaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2017/01/Ksiazka_PAM_e.pdf
- [data dostępu 2018-11-06]
16. Konsultacje społeczne – jak sprawić by były lepsze? Propozycja Kodeksu Konsultacji i ścieżka wdrożenia:
<http://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2014/09/konsultacje1.pdf>
- [data dostępu 2018-11-06]
17. Obywatele ACTA:
www.ecs.gda.pl/title/Obywatele_ACTA,pid,249.html
- [data dostępu 2018-11-06]
18. Kanon Lokalnych Konsultacji Społecznych:
<https://kanonkonsultacji.fise.org.pl/>
- [data dostępu 2018-11-06]
19. Przeprowadzone konsultacje społeczne w Krakowie:
<https://dialogspoleczny.krakow.pl/konsultacje-społeczne/?status=0>
- [data dostępu 2018-11-04]

20. Dialog obywatelski w Krakowie 2 formy i współdziałanie z organizacjami pozarządowymi:

<https://dialogspoeczny.krakow.pl/wp-content/uploads/2017/09/ks-2.pdf>

- [data dostępu 2018-11-04]

21. Współpraca z Administracją:

<http://poradnik.ngo.pl/wspolpraca-z-administracja>

- [data dostępu 2018-11-04]

22. Współpraca pomiędzy JST a organizacjami pozarządowymi: prezentacja dobrych praktyk:

http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Ekonomiczne_Problemy_Uslug/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2016-t-n125/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2016-t-n125-s299-309/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2016-t-n125-s299-309.pdf

- [data dostępu 2018-11-04]

23. Mechanizmy współpracy finansowej jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi:

www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/MWF_Przewodnik.pdf

- [data dostępu 2018-11-04]

24. Dokumenty współpracy NGO - JST:

<http://ngo-jst.pl/#dokumenty>

- [data dostępu 2018-11-04]

25. Współpraca NGO i instytucji administracji publicznej – budowanie partnerstwa lokalnego:

www.osrodekworkorzki.pl/pliki-projektow/Wspolpraca%20NGO%20i%20instytucji%20administracji%20publicznej.pdf

- [data dostępu 2018-11-04]

26. Regulamin działania komisji ofert krajowej rady doradców podatkowych:

https://krdp.pl/files/user/pliki/regulamin_ko_3_06_2016.pdf

- [data dostępu 2018-11-04]

27. Załącznik nr 1 do zasad udzielania zamówień przez „zarząd morskiego portu Police” sp. z o. o. w Policach regulamin pracy komisji przetargowej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego:

www.portpolice.pl/dokumenty/regulamink.pdf

- [data dostępu 2018-11-04]

28. Dz.U. 2004 Nr 19 poz. 177 USTAWA z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych:
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040190177/U/D20040177Lj.pdf>
- [data dostępu 2018-11-04]
29. Zasady działania komisji powołanej do postępowań prowadzonych na podstawie regulaminu udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 000 euro obowiązującego w Powiatowym Centrum Usług Wspólnych w Kędzierzynie-Koźlu:
http://bip.cuwkk.pl/download/attachment/253/zal1_zasady-pracy-komisji-przetargowej-52018.pdf
- [data dostępu 2018-11-04]
30. Projekt "Opracowanie Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Miejskiej Kraków z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2019-2022" - raport z konsultacji:
www.malopolskiengo.pl/zapraszamy-do-zapoznania-sie-z-raportem-po-konsultacjach
- [data dostępu 2018-11-04-25]
31. Infografika zamówienia publiczne:
http://regranting.filantropia.org.pl/wp-content/uploads/2017/02/8_zam%C3%B3wienia-publiczne.pdf
- [data dostępu 2018-11-04]
32. infografika pochodzi ze strony:
<http://regranting.filantropia.org.pl/do-pobrania/>
- [data dostępu 2018-11-04]
33. Raport z konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi zorganizowanych w celu wypracowania kierunków współpracy i propozycji zadań do Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2019-2022:
<https://drive.google.com/file/d/0B1m3xaMazJfEdndrRm1qbjBHR0xpSFNZcTBzMjg1VkhiOnlJ/view>
- [data dostępu 2018-11-23]
34. Dobre rządzenie poprzez wkład społeczny. Najlepsze praktyki prowadzenie konsultacji z organizacjami pozarządowymi. Rekomendacja dla Polski:
http://iped.pl/pliki/publikacje/Dobre_rzadzenie_raport_2011.pdf
- [data dostępu 2018-11-23]

35. Standardy konsultacji społecznych w Mszczonowie:

<http://iped.pl/pliki/publikacje/Standardy-Konsultacji-Spolecznych-w-Mszczonowie.pdf>

- [data dostępu 2018-11-23]

36. Bariery Rozwoju Innowacji Społecznych ASHOKA 2017/2018:

https://drive.google.com/file/d/1V7v820SyG01Ja2zeSnDdE_CknVw6mWah/view

- [data dostępu 2018-11-24]

37. Kurs e-learningowy - udział organizacji pozarządowych w tworzeniu, konsultowaniu i monitorowaniu prawa miejscowego:

<http://inpris.smarteducation.pl/>

lub

www.inpris.pl/co-sie-dzieje-w-inpris/artikul/t/kurs-e-learningowy-dotyczacy-prawa-miejscowego/

- [data dostępu 2018-11-28]

38. Współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją samorządową:

https://docplayer.pl/348193-Wspolpraca-miedzy-organizacjami-pozarzadowymi-i-administracja-samorzadowa.html#show_full_text

- [data dostępu 2018-11-30]

39. KONSULTACJE SPOŁECZNE - JAK SPRAWIĆ BY BYŁY LEPSZE? Propozycja Kodeksu Konsultacji i ścieżka wdrożenia:

<https://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2014/09/konsultacje1.pdf>

- [data dostępu 2018-11-30]

40. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych:

www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/Biblioteka/BPP/model_wspolpracy.pdf

- [data dostępu 2018-11-30]

Materiały drukowane

1. Michał Guć, Współpraca z samorządem terytorialnym poradnik dla organizacji pozarządowych, wydawca: Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, 1997, ISBN: 83-908492-0-8
2. Marcin Kautsch, Nadzór właścicielski powiatów nad podmiotami leczniczymi, Zarządzenie Publiczne Nr 4(42)/2017, ISSN 1898-3529
3. Marcin Kautsch, Rady społeczne i nadzorcze w opinii dyrektorów szpitali, Zarządzenie Publiczne, Nr 2(32)/2015, ISSN 1898-3529
4. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ZARZĄDZANIE, TOM XIII, ZESZYT 5, <http://piz.sanedu.pl> Przekształcenia strukturalne i społeczne w ochronie zdrowia. Redakcja: Roman Lewandowski, Marcin Kautsch, Łódź 2012, ISSN 1733-2486

Raporty związane z organizacjami pacjenckimi oraz pacjentami w Polsce

1. Konsultacje Razem dla zdrowia:
<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje>
  - [data dostępu 2018-11-26]
2. Poradnik konsultacji:
<https://razemdlazdrowia.pl/poradnik-konsultacji>
  - [data dostępu 2018-11-26]
3. Dyrektywa o prawach pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej:
<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/4-dyrektywa-o-prawach-pacjentow-w-transgranicznej-opiece-zdrowotnej>
  - [data dostępu 2018-11-26]
4. Pakiet kolejkowy:
<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/5-pakiet-kolejkowy>
  - [data dostępu 2018-11-26]

5. Ustawa refundacyjna:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/6-ustawa-refundacyjna>

- [data dostępu 2018-11-26]

6. Projekt ustawy o zdrowiu publicznym:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/3-projekt-ustawy-o-zdrowiu-publicznym>

- [data dostępu 2018-11-26]

7. Jakiego dialogu społecznego potrzebujemy?

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/2-jakiego-dialogu-spolecznego-potrzebujemy>

- [data dostępu 2018-11-26]

8. Jakiego POZ potrzebujemy?

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/1-jakiego-poz-potrzebujemy>

- [data dostępu 2018-11-26]

9. Jakość w ochronie zdrowia i bezpieczeństwo pacjenta:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/8-jakosc-w-ochronie-zdrowia-i-bezpieczenstwo-pacjenta>

- [data dostępu 2018-11-26]

10. Rozwiązania dotyczące e-zdrowia:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/9-rozwiazania-dotyczace-e-zdrowia>

- [data dostępu 2018-11-26]

11. Profilaktyka otyłości u dzieci:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/10-profilaktyka-otylosci-u-dzieci>

- [data dostępu 2018-11-26]

12. Finansowanie ochrony zdrowia w Polsce:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/11-finansowanie-ochrony-zdrowia-w-polsce>

- [data dostępu 2018-11-26]

13. Współpłacenie za świadczenia medyczne:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/12-wspolplacenie-za-swadczenia-medyczne>

- [data dostępu 2018-11-26]

14. System informacji dla pacjentów:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/13-system-informacji-dla-pacjentow>

- [data dostępu 2018-11-26]

15. Kolejki do świadczeń medycznych:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/14-kolejki-do-swadczen-medycznych>

- [data dostępu 2018-11-26]

16. Prawa pacjenta:

<https://razemdlazdrowia.pl/konsultacje/15-prawa-pacjenta>

- [data dostępu 2018-11-26]

Materiały dotyczące rad społecznych szpitali

1. REGULAMIN Rady Społecznej Szpitala Specjalistycznego im. dr. Józefa Babińskiego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Krakowie:

<http://bip.malopolska.pl/pobierz/877642.html>

- [data dostępu 2018-11-30]

2. Rady społeczne i nadzorcze w opinii dyrektorów szpitali:

https://www.researchgate.net/publication/281876364_Rady_spoeczne_i_nadzorcze_w_opinii_dyrektorow_szpitali

- [data dostępu 2018-11-30]

3. Rady społeczne szpitali: mierne, bierne, ale wierne?

<http://www.rynekzdrowia.pl/Finanse-i-zarzadzanie/Rady-spoeczne-szpitali-mierne-bierne-ale-wierne,143761,1.html>

- [data dostępu 2018-11-30]

4. Co członkowie rady społecznej szpitala mieli do ukrycia?

<https://przelom.pl/24372-co-czlonkowie-rady-spoecznej-szpitala-mieli-do-ukrycia.html>

- [data dostępu 2018-11-30]

5. Organizacja i zarządzanie podmiotami leczniczymi. Otoczenie i nowe wyzwania:

<http://ppa.wuwr.pl/download.php?id=418a63adbd69dfe78467b33dc7284def41d89805>

- [data dostępu 2018-11-30]

6. Czy prywatne szpitale mogą wzmocnić sieć?

<http://wpr.pl/news/506/czy-prywatne-szpitala-moga-wzmocnic-siec>

- [data dostępu 2018-11-30]

7. Strategia Rozwoju Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Kępnie:

<http://powiatowy.pl/wpprod/wp-content/uploads/2018/03/Strategia-Rozwoju-SPZOZ-w-K%C4%99pnie.pdf>

- [data dostępu 2018-11-30]

8. UCHWAŁA NR XXXVII/228/17 RADY POWIATU W WIELUNIU z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej:

http://dziennik.lodzkie.eu/WDU_E/2018/106/akt.pdf

- [data dostępu 2018-11-30]

9. Regulamin organizacyjny wojewódzkiego szpitala podkarpackiego im. Jana Pawła II w Krośnie. Tekst jednolity:

http://www.krosno.med.pl/pobierz/reg_org_luty_2018_tj.pdf

- [data dostępu 2018-11-30]

RAZEM DLA ZDROWIA

www.razemdlazdrowia.pl

BIURO PROJEKTU:

Fundacja MY Pacjenci
ul. Łabędzia 6
04-806 Warszawa

kontakt@razemdlazdrowia.pl
www.razemdlazdrowia.pl

INFOLINIA:

+48 690 677 446